

# Investigating the Relationship between Emotional Intelligence and Critical Thinking, Ethical Decision Making and Lifestyle of Accounting Students of Islamic Azad University

## ARTICLE INFO

### Article Type

Research Article

### Authors

Eghbal Omid<sup>1</sup>,  
Abdul Karim Moghadam<sup>2\*</sup>,  
Alireza Momeni<sup>3</sup>

### How to cite this article

Eghbal Omid, Abdul Karim Moghadam, Alireza Momeni, Investigating the Relationship between Emotional Intelligence and Critical Thinking, Ethical Decision Making and Lifestyle of Accounting Students of Islamic Azad University. *Journal of Islamic Life Style*, 2021:5: 194-200.

1. PhD Student, Department of Accounting, Zahedan Branch, Islamic Azad University, Zahedan, Iran.

2. Associate Professor, Department of Accounting, Payame Noor University, Iran (Corresponding Author)

3. Assistant Professor, Department of Accounting, Payame Noor University, Iran.

## ABSTRACT

**Purpose:** The main purpose of the research design; Investigating the relationship between emotional intelligence and critical thinking and moral decision making and lifestyle of accounting students of Islamic Azad University.

**Materials and Methods:** The research method is descriptive-survey and applied in terms of purpose. The statistical population was all accounting students of Islamic Azad University, Bushehr Branch, from which 201 people were selected using simple random sampling method.

**Findings:** According to the research findings, all major and minor hypotheses were confirmed with a high level of confidence and according to the results, it should be noted that there is a significant relationship between critical thinking and students' emotional intelligence. Among the factors of critical thinking, the two factors of flexibility and social responsibility had the highest correlation with emotional intelligence and were positive predictors of emotional intelligence. On the other hand; Professional ethics has also grown as a branch on the roots of ethics, and to understand it properly, it is necessary to know the context of ethics and the conditions of each particular profession in interaction with ethical skills.

**Conclusion:** Numerous factors affect students' moral decisions in the educational system; Factors such as culture, individual values, circumstances, available options, personality, intentions, etc.

One of the ways to increase efficiency and productivity in a country's educational system is to pay attention to appropriate decision-making methods and raise the decision-making levels of their students by cultivating emotional intelligence in them.

**Keywords:** Emotional Intelligence, Critical Thinking, Ethical Decision Making

### \* Correspondence:

Address:

Phone:

Email: abmoghaddam1400@yahoo.com

### Article History

Received: 2021/12/02

Accepted: 2021/12/06

## بررسی رابطه هوش هیجانی با تفکر نقادانه، تصمیم گیری اخلاقی و سبک زندگی دانشجویان حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی

اقبال امیدی<sup>۱</sup>،

دانشجوی دکتری، گروه حسابداری، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران.

عبدالکریم مقدم،

دانشیار، گروه حسابداری، دانشگاه پیام نور، ایران (نویسنده مسئول)

علیرضا مومنی

استادیار، گروه حسابداری، دانشگاه پیام نور، ایران.

### چکیده

**هدف:** هدف اصلی از طرح تحقیق؛ بررسی رابطه هوش هیجانی با تفکر نقادانه و تصمیم گیری اخلاقی و سبک زندگی دانشجویان حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی می باشد.

**مواد و روش ها:** روش انجام تحقیق، توصیفی - پیمایشی و از نظر هدف، کاربردی می باشد. جامعه آماری کلیه دانشجویان حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر بود که از میان آنها تعداد ۲۰۱ نفر با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب گردید.

**یافته ها:** باتوجه به یافته های تحقیق کلیه فرضیه های اصلی و فرعی با سطح اطمینان بالایی تایید شد و مطابق با نتایج بدست آمده باید خاطرنشان داشت که رابطه معناداری بین تفکر انتقادی و هوش هیجانی دانشجویان می باشد. از میان فاکتورهای تفکر انتقادی دو عامل انعطاف پذیری و مسئولیت اجتماعی بالاترین همبستگی را با هوش هیجانی داشته و پیش بینی کننده های مثبتی برای هوش هیجانی بودند. از سوی دیگر؛ اخلاق حرفه ای نیز مانند شاخه ای بر ریشه ی اخلاق روئیده است و برای درک درست آن به شناخت زمینه های اخلاق و شرایط هر حرفه ی خاص در تعامل با مهارت های اخلاقی نیاز است. **نتیجه گیری:** عوامل متعددی تصمیم گیری اخلاقی دانشجو را در سیستم آموزشی تحت تأثیر قرار می دهد؛ عواملی مانند فرهنگ، ارزش های فردی، شرایط، گزینه های در دسترس، شخصیت، نیت و ...

یکی از راه های افزایش کارایی و بهره وری در سیستم آموزشی یک کشور، توجه به شیوه های مناسب تصمیمگیری و بالا بردن سطوح تصمیمگیری دانشجویان خود از طریق پرورش هوش هیجانی در آنان می باشد.

**کلیدواژه ها:** هوش هیجانی، تفکر نقادانه، تصمیم گیری اخلاقی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۹/۱۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۹/۱۵

\* نویسنده مسئول: abmoghaddam1400@yahoo.com

### مقدمه

رسوایی های اخلاقی اخیر برخی شرکت های بزرگ جهان نظیر تایکو، ورلد کام و انرون انتظارات از حسابداران رسمی را برای رعایت دقیق و همه جانبه رهنمودهای اخلاقی افزایش داده است. از این رو، موضوعات مربوط به تصمیم گیری های اخلاقی و گزارشگری مالی اخلاقی بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته است. هوش به توانایی استدلال انتزاعی و محاسبات ذهنی گفته می شود که طبق قواعد خاصی انجام می گیرد. استرنبرگ (۱۹۹۷) با در نظر گرفتن دیدگاهی متفاوت، بر جنبه های بیولوژیکی و تکاملی تاکید می کند و اظهار می دارد که هوش به معنای توانایی های ذهنی لازم برای تطابق، گزینش و شکل دهی در هر زمینه محیطی است و موجب انعطاف پذیری در موقعیت های چالشی می شود (۱)

تحقیق در زمینه رابطه میان هوش هیجانی و تصمیم گیری اخلاقی در حرفه حسابداری تاکنون کمتر مورد توجه بوده است و در نتیجه این رابطه به درستی شناخته شده نیست. محققان بر این باورند که میان هوش هیجانی و ویژگی های اخلاقی رابطه ای وجود دارد که به جهت رسیدن به رهبری موثر مهم است. موسسات حسابداری بزرگ دنیا معتقدند که هوش هیجانی بالا عاملی بسیار حایز اهمیت است. موسسات حسابرسی معظم الیوت - پرایس واتر هاوس کوپر هر دو آموزش در هوش هیجانی را به کارکنان خود ارائه می کنند. علاوه بر این، موسسه حسابرسی کی پی ام جی<sup>۱</sup> اخیراً هوش هیجانی را بعنوان یکی از ویژگی های مورد نیاز در اعلان ایجاد موقعیت های جدید شغلی در نظر گرفته است. همچنین شواهدی وجود دارد دال بر اینکه سایر کارفرمایان نیز علاقمند به استخدام های جدید با مهارت های هوش هیجانی بیشتر بوده و شروع به انجام تست های هوش هیجانی در فرایندهای استخدام خود نموده اند.

نه تنها هوش هیجانی یکی از نیازهای انسان برای مقابله با مشکلات و رفع فشارهای ناشی از آنهاست، بلکه بر سلامت حافظه و نیروی عقل، ادراک، معنابخشی تجربه ها، دآوری صحیح، تصمیم گیری مناسب و رشد روانی اجتماعی فرد، تأثیر چشمگیر می گذارد (۲).

تفکر انتقادی، یکی از حیاتی ترین مهارت ها در جامعه امروز است و کمبود این توانایی می تواند انسانها را از مشارکت مؤثر در جوامع بازدارد (۳). تفکر انتقادی در میان دانشجویان، حداقل دارای ۲ بعد عاطفی و شناختی است و بنابر نظریه الدر<sup>۲</sup> (۱۹۹۶)، تفکر انتقادی کلید هوش هیجانی است. به اعتقاد وی، "تفکر انتقادی تنها وسیله قابل قبولی است که می توانیم از طریق آن زندگی را تحت تأثیر احساسات خود قرار دهیم." (۴)

کیفیت کاری و بهره وری سازمانی برای بقای سازمان ها امری ضروری است و از آنجایی که مهمترین عامل بهره وری در سازمان ها و در هدایت کل جامعه، منابع انسانی است، تردیدی نیست که شکوفایی هر جامعه ای در بهبود و پرورش منابع انسانی آن نهفته است. بدین سبب که مسئولان باید با یاری متخصصان رفتاری و منابع انسانی توجه نافذ خود را به پرورش نیروی انسانی مبدول دارند. مفاهیمی که طی چند سال اخیر در راستای بالندگی منابع انسانی مطرح گردیده، هوش هیجانی و مهارت تفکر انتقادی کارکنان است. در آموزش حسابداری

<sup>2</sup> Elder

<sup>1</sup> KPMG

واحدی و همکاران تحقیقی با عنوان "ارتباط بین هوش هیجانی و تفکر انتقادی در دانشجویان کارشناسی پرستاری دانشگاه علوم پزشکی تبریز" انجام دادند. یافته های پژوهش نشان می دهد که بین هوش هیجانی و تفکر انتقادی در دانشجویان دختر و پسر رابطه معنی داری وجود دارد و دانشجویان دختر در مقایسه با دانشجویان پسر از هوش هیجانی و تفکر انتقادی بالاتری برخوردارند. پرورش تفکر انتقادی و هوش هیجانی در دانشجویان پرستاری علاوه بر کمک در بهبود روابط اجتماعی دانشجویان و توانایی آنها در حل تعارضات، در بهبود کارآیی مهارت های حل مسئله، توانایی قضاوت در حرفه پرستاری کیفیت و توانایی ارایه خدمات بالینی نقش اساسی ایفا می کند (۸).

کالما و داوینز<sup>۱</sup> تحقیقی "تفکر انتقادی در آموزش تجارت: چشم انداز فعلی و چشم انداز آینده" انجام دادند. هدف بررسی اهمیت تفکر انتقادی در آموزش تجارت، چگونگی ایده پردازی آن در تحقیقات آموزش تجارت، زمینه های تجاری که تفکر انتقادی در آن واقع شده است و موضوعات اصلی و حاشیه ای بیشتر مربوط به تفکر انتقادی که در تجارت و تجارت مشخص شده است ادبیات آموزش و پرورش در این مقاله شش حوزه اصلی و موضوعات مرتبط با آن مناطق بیان شده است. این دستورالعمل های آینده برای کارهای بیشتر علمی در زمینه تفکر انتقادی در آموزش تجارت را نشان می دهد.

مک کان و همکاران تحقیقی با عنوان "هوش هیجانی عملکرد تحصیلی را پیش بینی می کند: فراتحلیل" انجام دادند و بیان می کنند مدارس و دانشگاه ها زمان و منابع قابل توجهی را به توسعه مهارت های اجتماعی و عاطفی دانش آموزان و دانشجویان اختصاص می دهند. اهداف این برنامه ها تا حدی برای رشد شخصی است اما تا حدی برای افزایش عملکرد علمی آنان تمرکز دارد. متاآنالیز فعلی میزان ارتباط هوش هیجانی دانشجو با عملکرد تحصیلی را بررسی می کند.

کارتر و همکاران تحقیقی با عنوان "سنجش تفکر انتقادی در دانشجویان مامایی قبل از ثبت نام: رویکرد چند روش" انجام دادند. مطابق یافته ها، سه مقیاس با ضریب آلفای کرونباخ بین ۰/۹۳ و ۰/۹۷ به قابلیت اطمینان داخلی خوبی رسیدند. نمره کل مطابقت برای سه مقیاس تفکر انتقادی با هم همبستگی متوسط داشتند. دانشجو/استاد؛ دانشجو / نوشتن تأمل؛ پیش نویس / نوشتار بازتابنده میانگین نمرات تفکر انتقادی برای دانش آموزان با درجه قبلی بالاتر بود، اما فقط برای نوشتن بازتاب قابل توجه بود. امتیازات پیشگویی از معدل پیش بینی می کنند، نمرات خود رتبه بندی پیش بینی کننده سطح سال. معیارهای معتبر و معتبری از تفکر انتقادی باشد. این سه ابزار می توانند به صورت جداگانه یا ترکیبی مورد استفاده قرار گیرند تا دانش آموزان منابع مختلف بازخورد را برای بهبود عملکرد آنها فراهم کنند.

کمتر به کیفیت و نحوه آموزش تأکید شده و ضعف ها و کاستی ها آن، متفکران حسابداری را بر آن داشته است تا بررسی علل آن بپردازند و روشهای موثری را جهت بهبود فرایند آموزش حسابداری ارائه کنند. در راستای این بررسی، مهارت های تفکر انتقادی و استفاده از دریافتن علل این ضعف ها نقش عمده ای داشته است و به کاربرد علوم روانشناسی و فلسفه و تعریف تفکر انتقادی در شناساندن این مهارت ها و به کارگیری آنها کوشش شده است. هوش هیجانی بیانگر توانایی برای شناسایی، استفاده و مدیریت عواطف و احساسات در روابط، توانایی ترغیب و رهبری دیگران، کنترل تنش ها و انگیزه ها در راه تصمیمگیری و رسیدن به هدف است (مککیچ، ۲۰۰۶). پژوهش های انجام شده نشان داده است که عواطف نقش مهمی در زندگی سازمانی دارند اما این مطالعات شاغلین رشته حسابداری را در بر نمی گیرد، طبق ادعای مایر و همکاران ۲۰۱۱، هوش هیجانی مهارتی است که به حسابداران امکان عملکرد بهتر در زمینه های متفاوت مانند رهبری، تیم سازی، روابط مشتری و تصمیمگیری را می دهد. آکرز و پورتر (۲۰۰۳) نیز معتقدند مهارت هوش هیجانی برای موفقیت حرفه حسابداری حیاتی هستند. محققان طی بررسی بر روی چندین سازمان، به این نتیجه رسیدند که سازمان هایی که رفتار اخلاقی دارند، نسبت به سازمان هایی که در رفتارهای غیر اخلاقی و غیر صادقانه وارد می شوند؛ دارای شانس موفقیت بیشتری می باشند (۵).

شناخت و درک هوش هیجانی این امکان را فراهم می آورد تا اشخاص بتوانند عکس العمل مناسبی در رویایی با هیجانات در سازمان داشته باشند. در واقع تمرکز اصلی بر رشد و پرورش هیجانات خود است تا از این طریق بهره‌وری افراد در سازمان افزایش یابد (۶).

با توجه به اهمیت موضوع، این پژوهش در پی یافتن پاسخ این سوال است که آیا بین هوش هیجانی با تفکر انتقادی و تصمیم گیری اخلاقی دانشجویان حسابداری رابطه معناداری وجود دارد؟

#### پیشینه پژوهش

صالحی و همکاران تحقیقی با عنوان "تأثیر هوش هیجانی بر عملکرد حسابرس با نقش واسطه سرمایه فکری" انجام دادند. این پژوهش از نوع کاربردی بوده و حجم جامعه ی پژوهش شامل ۱۲۳ نفر از حسابرسان شاغل در موسسات حسابرسی و سازمان حسابرسی اهواز در سال ۱۳۹۷ تعیین شد که با رجوع به جدول مورگان، حجم نمونه ۹۲ نفر تعیین گردید (۷). نتایج نشان داد که بین هوش هیجانی و عملکرد حسابرس رابطه معناداری وجود دارد. همچنین نقش میانجی متغیر سرمایه فکری بین هوش هیجانی و عملکرد حسابرس مورد تأیید قرار گرفت.

مطهری و محمد داودی تحقیقی با عنوان "رابطه بین هوش اخلاقی و قضاوت اخلاقی با تصمیمگیری اخلاقی" انجام دادند. نتایج نشان داد بین متغیرهای هوش اخلاقی و قضاوت اخلاقی با تصمیم گیری اخلاقی مدیران ارتباط معناداری وجود داشته است. همچنین مولفه های "درستکاری"، "مسئولیت پذیری"، "دلسوزی" و "گذشت" بر روی هم تقریباً ۲۹/۶ درصد از تغییرات مربوط به "تصمیم گیری اخلاقی" مدیران مدارس ابتدایی شهر ساوه را تبیین می کنند.

1. Calma and Davies

مواد و روش ها

این تحقیق، از نظر هدف، توصیفی؛ از نظر نوع داده‌ها، تحقیق کمی؛ از نظر محل اجرا، میدانی؛ از نظر دوره زمانی، مقطعی؛ از نظر روش گردآوری اطلاعات، پیمایشی و از نظر تحلیل داده‌ها، با استفاده از پرسشنامه و مدل معادلات ساختاری انجام شده است. جامعه آماری مطالعه شامل دانشجویان حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر در سال ۱۳۹۹ با تعداد ۴۲۰ نفر می باشد. به جهت زیاد بودن حجم جامعه طبق جدول کرجسی و مورگان و بر اساس روش نمونه گیری تصادفی ساده، ۲۰۱ نفر از دانشجویان به عنوان نمونه انتخاب شدند. برای تجزیه و تحلیل داده های جمع آوری شده در این تحقیق، هم از روش های آمار توصیفی و هم از روش های آمار استنباطی استفاده شد، از آمار توصیفی جهت ارائه مشخصات دموگرافیک آزمودنی‌ها و بیان شاخص‌های مرکزی و پراکندگی چون میانگین و انحراف معیار استفاده شد. به منظور بررسی فرضیه های تحقیق و تجزیه و تحلیل استنباطی از روش‌های کلموگروف اسمیرنوف (برای

تعیین چگونگی توزیع داده های تحقیق و بررسی نرمال بودن متغیرهای تحقیق و امکان انجام آزمون پارامتریک) و رگرسیون و از نرم افزار اس پی اس<sup>۱</sup> به منظور تجزیه و تحلیل و بررسی فرضیه های تحقیق استفاده گردید.

یافته ها

توصیف آماری گویه‌های پژوهش  
 به منظور بررسی توزیع آماری هر یک از مقوله‌های استخراج شده، شاخص‌های توزیع مکانی و پراکندگی هر مقوله در ادامه آمده است. به منظور مشخص نمودن توزیع آماری شاخص‌ها از شاخص‌های میانگین، میانه، انحراف استاندارد و چولگی و کشیدگی استفاده شد که نتایج آن در ادامه آمده است.

جدول ۱ شاخص‌های آماری شاخص‌ها

شماره	شاخص	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
۱	آرمان گرایی	۴/۷۵	۰/۵۵	-۲/۱۵	۳/۵۸
۲	نسبی گرایی	۴/۵۳	۰/۶۲	-۰/۹۸	-۰/۰۷
۳	درون فردی	۴/۸۷	۰/۴۸	-۱/۹	-۲/۹۱
۴	میان فردی	۴/۵۸	۰/۶۴	-۱/۲۹	۰/۴۸
۵	تطبیق پذیری	۴/۶	۰/۵۹	-۱/۲۱	۰/۴۵
۶	مدیریت تنش	۴/۵۸	۰/۵۷	-۰/۹	-۰/۰۳
۷	حوصله عمومی	۴/۷۴	۰/۴۹	-۱/۷۹	۲/۴۱
۸	تصمیم گیری اخلاقی	۴/۵۹	۰/۶۴	-۱/۳۴	۰/۵۹

نتایج توصیفی مربوط به شاخص‌های آماری شاخص‌ها نشان داد که بیشترین نمره مربوط به شاخص درون فردی با میانگین ۴/۸۷ بوده است. همچنین تمامی شاخص‌ها (به عنوان متغیرهای مشاهده شده) دارای توزیع نرمالی بوده‌اند چراکه مقدار چولگی آنها بین دو مقدار ۳- تا ۳ و مقدار کشیدگی آنها بین دو مقدار ۱۰- تا ۱۰ بوده است. فرضیه یک: بین هوش هیجانی و تفکر نقادانه دانشجویان حسابداری رابطه معنادار وجود دارد.

ساختار این فرضیه از نوع علی و تاثیری است. آزمون متناسب با فرضیات تاثیری، رگرسیون است که با توجه به نرمال بودن توزیع متغیرها می توان از روشهای خطی چندگانه استفاده نمود.

یکی از شروط استفاده از آنالیز رگرسیون شرط عدم همبستگی میزان خطاها از یکدیگر است. به عبارت دیگر چنانچه فرضیه استقلال خطاها رد شود و خطاها با یکدیگر همبستگی داشته باشند، نمی توان از رگرسیون استفاده کرد. برای تعیین این امر باید از تست دوربین واتسون بهره گیری نمود که در آن استقلال خطا (تفاوت میان مقادیر واقعی و مقادیر پیش بینی شده توسط معادله رگرسیون) از یکدیگر مشخص می شود بنابراین خواهیم داشت:

جدول ۲ تست دوربین واتسون

آماره دوربین واتسون	مدل
۱/۶۴۶	

آماره تست دوربین- واتسون باید در بازه ۱/۵ تا ۲/۵ قرار گیرد در اینجا این مقدار ۱/۶۴۶ حاصل شده است، بنابراین فرض استقلال خطاها رد نشده و می توان از آزمون رگرسیون بهره گرفت.

جدول ۳ برآورد خلاصه مدل رگرسیونی

ضریب تبیین	ضریب تبیین تعدیل یافته
۰/۳۴۳	۰/۳۰۵

جدول فوق به روابط بین کلیه عوامل با متغیر (تفکر نقادانه دانشجویان حسابداری) دلالت دارد. ضریب تبیین (تأثیر و پیش بینی) متغیرهای مستقل تقریباً معادل با ۰/۳۴۳ است و ضریب تبیین تعدیل یافته که مبتنی بر درجه آزادی متغیرها می باشد معادل با ۰/۳۰۵ است. به عبارت دیگر میزان تغییرات متغیر تفکر نقادانه دانشجویان حسابداری براساس تاثیرات متغیرهای فوق معادل با ۰/۳۰۵ است (این مقدار، ضریب تقریباً

1. SPSS

متوسطی است) بنابراین ۳۰٪ تغییرات تفکر نقادانه دانشجویان حسابداری توسط عوامل بررسی شده تبیین و پیش بینی می شود.

جدول ۴ تحلیل Anova و تعیین سطح معنی داری مدل

مدل	میانگین مربعات	آماره F	Sig
تیین شده (رگرسیون)	۱,۶۶۰	۲۵,۱۵	۰,۰۰۰
پس مانده	۰,۰۶۶		

(تفکر نقادانه دانشجویان حسابداری) رابطه معنی داری وجود دارد. بنابراین فرضیه صفر رد می شود و فرضیه محقق مورد تأیید واقع می شود.

با توجه به مقادیر آماره F و همچنین سطح معنی داری ( $\text{sig} < 0/05$ ) جدول فوق نتیجه می گیریم که وجود رابطه در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار است. به عبارت دیگر بین عوامل بررسی شده و متغیر

جدول ۵ ضرایب وزنی رگرسیونی

عوامل مدل	B غیر استاندارد	B استاندارد	مقدار t	Sig
ضریب ثابت	1.887	-	5.766	.000
درون فردی	.192	.283	4.582	.008
میان فردی	.166	.246	3.920	.019
تطبیق پذیری	.182	.271	2.043	.045
مدیریت تنش	.178	.255	4.115	.000
حوصله عمومی	.145	.199	3.374	.000

جدول ۶ تست دوربین واتسون

آماره دوربین واتسون	مدل
۱/۷۳۲	

آماره تست دوربین- واتسون باید در بازه ۱/۵ تا ۲/۵ قرار گیرد در اینجا این مقدار ۱/۷۳۲ حاصل شده است، بنابراین فرض استقلال خطاها رد نشده و می توان از آزمون رگرسیون بهره گرفت.

جدول ۷ برآورد خلاصه مدل رگرسیونی

ضریب تبیین	ضریب تبیین تعدیل یافته
۰/۵۶۳	۰/۵۱۱

جدول فوق به روابط بین کلیه عوامل با متغیر (تصمیم گیری اخلاقی دانشجویان حسابداری) دلالت دارد. ضریب تبیین (تأثیر و پیش بینی) متغیرهای مستقل تقریباً معادل با ۰/۵۶ است و ضریب تبیین تعدیل یافته که مثبتی بر درجه آزادی متغیرها می باشد معادل با ۰/۵۱ است. به عبارت دیگر میزان تغییرات متغیر تصمیم گیری اخلاقی دانشجویان حسابداری براساس تأثیرات متغیرهای فوق معادل با ۰/۵۱ است (این مقدار، ضریب تقریباً متوسطی است) بنابراین ۵۱٪ تغییرات تصمیم گیری اخلاقی دانشجویان حسابداری توسط عوامل بررسی شده تبیین و پیش بینی می شود.

در جدول فوق مقدار ضرایب وزنی هر یک از متغیرها بر روی متغیر وابسته (بتاها) به تفکیک استاندارد شده و غیر استاندارد شده، مقدار آزمون t، سطح خطای مشاهده شده هر متغیر با متغیر وابسته منظور شده است. بر این اساس با توجه به مقدار ضریب مسیر (اثرات وزنی) استاندارد شده و همچنین مقادیر t که نشان می دهد مولفه ها تأثیر خالص و معناداری بر تفکر نقادانه دانشجویان حسابداری دارند. لذا با توجه به این ضرایب اولاً می توان معادله رگرسیون متغیر تفکر نقادانه دانشجویان حسابداری را براساس متغیرهای مستقل و مقدار ضریب ثابت بیان نمود و ثانیاً مقدار تأثیر هر یک از متغیرهای مستقل را به ازای یک واحد تغییر در متغیر وابسته پیش بینی نمود.

فرضیه دو: بین هوش هیجانی و تصمیم گیری اخلاقی دانشجویان حسابداری رابطه معنادار وجود دارد.

ساختار این فرضیه از نوع علی و تأثیری است. آزمون متناسب با فرضیات تأثیری، رگرسیون است که با توجه به نرمال بودن توزیع متغیرها می توان از روشهای خطی چندگانه استفاده نمود.

یکی از شروط استفاده از آنالیز رگرسیون شرط عدم همبستگی میزان خطاها از یکدیگر است. به عبارت دیگر چنانچه فرضیه استقلال خطاها رد شود و خطاها با یکدیگر همبستگی داشته باشند، نمی توان از رگرسیون استفاده کرد. برای تعیین این امر باید از تست دوربین واتسون بهره گیری نمود که در آن استقلال خطا (تفاوت میان مقادیر واقعی و مقادیر پیش بینی شده توسط معادله رگرسیون) از یکدیگر مشخص می شود بنابراین خواهیم داشت:

جدول ۸ تحلیل Anova و تعیین سطح معنی داری مدل

مدل	میانگین مربعات	آماره F	Sig
تیین شده (رگرسیون)	۱,۱۵۹	۱۷,۰۴	۰,۰۰۰
پس مانده	۰,۰۶۸		

(تصمیم گیری اخلاقی دانشجویان حسابداری) رابطه معنی داری وجود دارد. بنابراین فرضیه صفر رد می شود و فرضیه محقق مورد تأیید واقع می شود.

با توجه به مقادیر آماره F و همچنین سطح معنی داری ( $sig < 0/05$ ) جدول فوق نتیجه می گیریم که وجود رابطه در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار است. به عبارت دیگر بین عوامل بررسی شده و متغیر

جدول ۹. ضرایب وزنی رگرسیونی

عوامل مدل	B غیر استاندارد	B استاندارد	مقدار t	Sig
ضریب ثابت	1.757	-	6.143	.000
درون فردی	.256	.313	5.782	.010
میان فردی	.231	.295	4.669	.000
تطبیق پذیری	.192	.285	3.593	.000
مدیریت تنش	.301	.374	3.224	.000
حوصله عمومی	.282	.360	3.178	.015

در جدول فوق مقدار ضرایب وزنی هر یک از متغیرها بر روی متغیر وابسته (بتها) به تفکیک استاندارد شده و غیر استاندارد شده، مقدار آزمون t، سطح خطای مشاهده شده هر متغیر با متغیر وابسته منظور شده است. بر این اساس با توجه به مقدار ضریب مسیر (اثرات وزنی) استاندارد شده و همچنین مقادیر t که نشان می دهد مولفه ها تاثیر خالص و معناداری بر تصمیم گیری اخلاقی دانشجویان حسابداری نتیجه بدست آمده از این فرضیه با نتایج بدست آمده از مطالعه مطهری و محمد داودی (۹) در یک راستا قرار دارد. در ارتباط با نتیجه بدست آمده از فرضیه فوق باید اذعان داشت که اخلاق حرفه ای نیز مانند شاخه ای بر ریشه ی اخلاق روییده است و برای درک درست آن به شناخت زمینه های اخلاق و شرایط هر حرفه ی خاص در تعامل با مهارت های اخلاقی نیاز است. عوامل متعددی تصمیم گیری اخلاقی دانشجویان را در سیستم آموزشی تحت تأثیر قرار می دهد؛ عواملی مانند فرهنگ، ارزش های فردی، شرایط، گزینه های در دسترس، شخصیت، نیت و ... یکی از راه های افزایش کارایی و بهره وری در سیستم آموزشی یک کشور، توجه به شیوه های مناسب تصمیم گیری و بالا بردن سطوح تصمیم گیری دانشجویان خود از طریق پرورش هوش هیجانی در آنان می باشد.

#### پیشنهادها

دانشجویان در عین مواجهه با موقعیت ها و تصمیم گیری های پیچیده در محیط کاری نیازمند سازگاری و توجه به نیازهای انسانی نیز هستند. در این راستا ادغام تفکر انتقادی با رویکردهای شناختی عاطفی در برنامه های آموزش دانشجویان پیشنهاد می گردد.

- برخلاف بحث های فراوانی که در زمینه هوش هیجانی و تفکر نقادانه، انجام شده است، کمتر دانشجویانی هستند که به شناخت کامل

دارند. لذا با توجه به این ضرایب اولاً می توان معادله رگرسیون متغیر تصمیم گیری اخلاقی دانشجویان حسابداری را براساس متغیرهای مستقل و مقدار ضریب ثابت بیان نمود و ثانیاً مقدار تاثیر هر یک از متغیرهای مستقل را به ازای یک واحد تغییر در متغیر وابسته پیش بینی نمود.

#### نتیجه گیری

باتوجه به آنچه که محور اصلی طرح تحقیق؛ رابطه هوش هیجانی با تفکر نقادانه و تصمیم گیری اخلاقی دانشجویان حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی، تعیین شد که به اعتقاد محقق، برخی از بحث ها سطحی و گمراه کننده است و در راستای اثبات آن، بهره گیری از روش های کمی و میدانی و تحلیل آن مفید می باشد؛ بدین منظور، دو فرضیه اصلی جهت ارزیابی رابطه میان متغیرها در نظر گرفته شد و مطابق با تجزیه و تحلیل آماری، مفروضات تحقیق با درصد اطمینان بالایی تأیید شد. مطابق با فرضیه اصلی نخست تحقیق، رابطه معناداری بین هوش هیجانی و تفکر نقادانه دانشجویان حسابداری وجود دارد. نتیجه بدست آمده از این فرضیه با نتایج بدست آمده از سایر پژوهش های معرفی شده در سوابق تحقیق های گذشته همسو تلقی شد. در توضیح نتیجه فوق باید گفت؛ تفکر انتقادی در میان دانشجویان، حداقل دارای ۲ بعد عاطفی و شناختی است و بنابر نظریه الدر<sup>۱</sup> (۱۹۹۶)، تفکر انتقادی کلید هوش هیجانی است. براساس دیدگاه بار - ان، هوش هیجانی مجموعه ای از ظرفیت ها، باورها و مهارت های غیر شناختی است و توانایی های فردی را برای موفقیت در مواجهه با چالش ها و فشارهای محیطی افزایش می دهد. چندین مطالعه در مورد هوش هیجانی نشان داده است که افراد با هوش هیجانی از رفاه معنوی بیشتری برخوردار است. همچنین در تأیید فرضیه دوم از تحقیق، بین هوش هیجانی و تصمیم گیری اخلاقی دانشجویان حسابداری رابطه معناداری وجود دارد.

<sup>1</sup> Elder

investigating the relationship among efl learners and the contribution of age and gender. *Iran J Appl Linguist.* 2011; 14 (1): 23–48.

5. Alizadeh, Z (1397). The Relationship between Moral Intelligence and Emotional Intelligence with Moral Behavior, *Ethics in Science and Technology Quarterly*, Year 13, Issue 2

6. Lajevardi, J, Kokbi, S (1395). Investigating the role of social intelligence in the quality of managers' decisions. *Quarterly Journal of Human Resources Management in the Oil Industry, Human Resources Management in the Oil Industry*, Volume 8, Number 29

7. Salehi, A., Qaisari, I., Tamradi, A. (1397). The Impact of Emotional Intelligence on Auditor Performance with the Intermediate Role of Intellectual Capital, *Accounting and Management Perspectives Quarterly*, Volume 1, Number 4

8. Vahedi, Sh., Marandi Haidarloo, M., Imanzadeh, A. (2015). Relationship between Emotional Intelligence and Critical Thinking in Undergraduate Nursing Students of Tabriz University of Medical Sciences, *Journal of Development Strategies in Medical Education*, Volume 2 Number 1

9. Mohammad Davoodi, Amir Hossein, Motahari, Mohaddeseh. (1397). The Relationship between Moral Intelligence and Moral Judgment with Ethical Decision Making of Saveh Elementary School Principals. *Educational Management Research*, 9 (36), 89-104

از این دو متغیر از خود داشته باشند که نیازمند آموزش آنان در محیط تحصیلی پیش از ورود به بازار کار هستیم.

• در راستای بهبود تفکر نقادانه، توجه به هوش هیجانی دانشجویان امری ضروری است و این امر با انعطاف پذیری اساتید؛ نوآوری آموزشی و درگیری دانشجویان و تشویق آنها راه کاری موثر خواهد بود.

• برگزاری جلسات آموزشی مرتبط با مهارت های تصمیم گیری از سوی دانشگاه ها و شرکت در دوره های آموزش مهارت های اخلاقی، دیدی جامع تر برای ورود به بازار رقابتی برای دانشجویان خواهد داشت.

• بهره گیری از سایر عوامل واسطه ای همچون، ادراک تعاملات اجتماعی در بهبود رابطه این دو متغیر موثر خواهد بود.

## References

1. Ebrahimpour, H, Hosseinnejad, N, Nemati, and, Taghipour, F (1394). The Relationship between Spiritual Intelligence and Teachers' Innovative Behavior, *School Psychology Quarterly*, Volume 4, Number 1
2. Asadi, M, Nadafi, Gh, Shafiee Rudpashti, M (1390). Investigating the Relationship between Emotional Intelligence and Organizational Citizenship Behavior in Public Librarians (Case: Yazd Public Libraries), *Quarterly Journal of Libraries, Museums and Astan Quds Razavi Documentation Center*, Volume 14, Number 1 (Series 53) - Series 53
3. Maddakhani, Z, Nikogftar, M (1393). Critical Thinking in Nurses: A Study of the Role of Predicting Emotional Intelligence, *Journal of the School of Nursing and Midwifery, Tehran University of Medical Sciences (Hayat)*, Volume 20, Number 4
4. Ghanizadeh A, Moafian F (2011). Critical Thinking and emotional intelligence: